

Sociální světy Pravých bleších trhů Oponentský posudek

Petr Gibas, MSc.

Předkládaná bakalářská práce „Sociální světy Pravých bleších trhů: etnografický výzkum“ Zuzany Hájkové má za cíl holisticky popsat prostředí a aktéry Pravých bleších trhů konajících se na veřejných prostranstvích v Praze (náměstí Míru, Rašínovo nábřeží, atp.). Sepsání práce předcházelo důkladný etnografický výzkum postavený na zúčastněném pozorování a neformálních rozhovorech s jehož výsledky a následnými úvahami autorka seznamuje čtenáře na přibližně čtyřiceti stranách. Práce samotná je rozdělena do dvou částí. V první autorka představuje svá teoretická východiska, pokládá si výzkumné otázky a popisuje samotný výzkum. Ve druhé se pak věnuje výstupům výzkumu a představuje Právě bleší trhy, a to s ohledem na vnější faktory, které je ovlivňují, a pak zejména s ohledem na prodejce a jejich chápání (a prožívání) bleších trhů.

Práci vnímám jako velmi zdařilou. Je přehledně napsaná i strukturovaná. Má jasně daný cíl a velmi pěkně vypracovanou metodologickou kapitolu obsahující i úvahy etické a politické a reflexi možných úskalí výzkumu. Z druhé části považuji za nejzajímavější a nejlépe napsané kapitoly o bleším trhu jako sociálním světě a zejména pak postřehy týkající se interakce prodejců na bleším trhu, které jsou nejlépe (etnograficky) podloženy daty a které odhalují nejzřetelněji vnitřní dynamiku blešího trhu.

Autorka se pokouší pomocí etnografie zodpovědět i širší otázky, tady se mi ovšem zdá, že práce mírně ztrácí v porovnání s potenciálem bleších trhů jako společenskovedního fenoménu. Autorka sice na několika místech podotýká, že blešák můžeme chápat jako jakési zrcadlo současné doby, ale nemá dostatek materiálu, aby mohla tuto (možná až příliš) obecnou tezi dále prozkoumat. Úvahy, jejichž cílem je jisté závěrečné zobecnění (například prodejci jako sociální skupina či městský kmen, popřípadě úvahy o motivacích aktérů, o nichž toho autorce výzkum příliš neposkytl – hipsters, imigranti, ale i důchodci) na mě působí křečovitě, i když je třeba také ocenit skutečnost, že autorka odolala svodům přílišného schematizování a sama si uvědomuje prostupnost hranic kategorií, které používá a vytváří.

Škoda že místo otázky sociálních skupin se autorka nevěnuje více otázkám, k nimž (alespoň mám dojem) má relativně dost materiálu a které mně osobně připadají velmi zajímavé – například otázka „pravosti“ trhů a problém znovu-vynalézání tradice (a prožívání účasti na této „tradici“). Autorka se také záměrně vyhýbá přílišnému zaměření se na nelidské aktéry, což je velká škoda, protože jsou to právě věci (či zájem o ně a emoce, které je obklopují), které představují hybatele trhu. Specifická vizualita a materialita trhů by si podle mě zasloužila více pozornosti i v rovině formální – autorka sice pořizovala v průběhu výzkumu i sady fotografií (foto-reporty), které jí podle jejích slov byly velmi užitečné, bohužel je čtenáři nenabídla k nahlédnutí. Text, který je místy (zejména na začátku druhé části) až příliš suše popisný, by tak prostřednictvím většího množství fotografií (zasazených například přímo do textu a ne až na konec práce) mohl získat na dynamice a čtivosti. Samotné promýšlení fotografií a foto-reportů jako výzkumného či interpretačního nástroje by pak práci mohlo posunout ještě dál do nadprůměru.

Nicméně toto jsou spíše postřehy čtenáře, kterého zaujal terén i autorčin výzkum, než opravdu závažné výtky. K těm by snad mohlo patřit pouze podivení se nad ne úplně standardní citační normou, kdy autorka cituje do poznámek pod čarou (autor-rok by byl jistě vhodnější), nepoužívá žádné zkrácené citace (takže tu samou knihu vypisuje vždy zbytečně celou, což je i pro čtenáře úmorné a nepřehledné) a zvláště odkazuje i na webové stránky (které jsou uvedeny bez data navštívení a v seznamu literatury jsou zbytečně vyčleněny mimo ostatní

texty). To je však pouhá drobnost. Celkově si myslím, že autorka vypracovala kvalitní práci, která se vzhledem k výše řečenému pohybuje na hraně mezi jedničkou a dvojkou.

V Praze, 12.2.2012

Petr Gibas